

«ئىنجىل 24-قىسىم»

«يۇھاننا»

2- مەكتۇپ»

© مۇقەددەس كىتاب 2012

CC BY-SA 4.0

www.mukeddeskalam.com

«ئۇيغۇرچە كالام تەرجىمىسى»

ئىنجىل 24-قىسىم

«يۇھاننا 2-مەكتۇپ»

روسۇل يۇھاننا يازغان ئىككىنچى مەكتۇپ

كىرىش سۆز

بۇ قىسقا خەتنىڭ مۇئەللىپى روسۇل يۇھاننا. ئۇ بۇ خېتىنى ئۆزىگە تونۇش «خۇدا تەرىپىدىن تاللانغان خانىمغا ۋە ئۇنىڭ ئەزىز بالىلىرىغا» يازغان. روشەنكى، يۇھاننانىڭ ئۇنىڭغا بىلدۈرگەن ھۆرمىتىدىن ئۇ رەببىمىزگە زىچ ئالاقىدە يۈرىدىغان بىر ئايالدار.

بەزى ئالىملار «خۇدا تەرىپىدىن تاللانغان خانىم»نى ئەمەلىيەتتە بىر ئايال ئەمەس، بەلكى مەلۇم بىر ئېتىقادچى جامائەتكە، شۇنداقلا ئۇنىڭ «بالىلىرى» ئاشۇ جامائەتتىن تۇغۇلغان باشقا جامائەتلەرگە سىمۋول ياكى ۋەكىلدۇر، دەپ قارايدۇ. بىز شۇنداق قارىمايمىز؛ سەۋەبى ۋە باشقا بىرنەچچە مۇناسىۋەتلىك ئىشلار توغرىسىدا «قوشۇمچە سۆز»ىمىزدە توختىلىمىز.

خەتنىڭ مەزمۇنىغا كەلسەك، خەت بۇ خانىمنى رىغبەتلەندۈرۈش ۋە ئۇنىڭغا جېكىلەش سۆزى بولۇش سۈپىتىدە يېزىلغان. يۇھاننا بۇ خانىم ۋە «بالىلىرى»غا: (1) خۇش خەۋەردە ئامانەت قىلىنغان ئۇلۇغ روھىي بايلىقلارنى قولدىن بەرمەسلىك؛ (2) بۇ بايلىقلار ئارقىلىق ئېرىشكەن «روھىي زېمىن»نى چىڭ تۇتۇپ، ئىبلىسنىڭ ساختا

تەلىم بەرگۈچىلەر ئارقىلىق يەتكۈزگەن ھىيلە-مىكرى ئالدىدا بۇ «زېمىن» نى قولدىن بەرمەسلىكىنى ئۆتۈنۈپ-جېكىلەيدۇ (بۇ تەلىم بەرگۈچىلەرنىڭ يالغان-ئالدامچىلىقلىرى «يۇھاننا 1)» دىكى كىرىش سۆز ۋە قوشۇمچە سۆزدە ئازراق تەسۋىرلىنىدۇ).

خەتنىڭ مەزمۇنى: -

1. سالام (4-1-ئايەتلەر)
2. مېھىر-مۇھەببەتلىك ھايات (5-6-ئايەتلەر)
3. ساختا تەلىم بەرگۈچىلەرنى رەت قىلىش (7-11-ئايەتلەر)
4. ئاخىرقى سۆز (12-13-ئايەتلەر)

«يۇھاننا 2-مەكتۇپ»

روسۇل يۇھاننا يازغان ئىككىنچى مەكتۇپ

1

²⁻¹ مەنكى ئاقساقالدىن⁽¹⁾ خۇدا تەرىپىدىن تاللانغان خانىمغا⁽²⁾ ۋە ئۇنىڭ ئەزىز بالىلىرىغا سالام!⁽³⁾ مەن سىلەرنى ھەقىقەتتە سۆيىمەن ۋە يالغۇز مەنلا ئەمەس، يەنە ھەقىقەتنى تونۇغانلارنىڭ ھەممىسى بىزدە ياشاۋاتقان ۋە شۇنداقلا ئەبەدىگىچە بىزگە يار بولىدىغان ھەقىقەتنى دەپ سىلەرنى سۆيىدۇ.³ خۇدائاتىدىن ۋە ئاتىنىڭ ئوغلى رەب ئەيسا مەسىھتىن شاپائەت، رەھىم-شەپقەت ۋە خاتىرجەملىك سىلەرگە⁽⁴⁾ ھەقىقەت ۋە مېھرىر-مۇھەببەت ئىچىدە بولغاي!

⁴ بالىلىرىڭنىڭ ئارىسىدا بىز ئاتىدىن ئەمىر تاپشۇرۇۋالغاندەك ھەقىقەتتە ماڭغانلارنى كۆرگىنىم ئۈچۈن ئىنتايىن خۇرسەن بولدۇم.

¹ «ئاقساقال» مۇشۇ يەردە «جامائەتنىڭ ئاقساقىلى» ياكى پەقەت «مەن قېرىدىن...» دېگەن مەنىدە ئىشلىتىلدى.

² «خانم» — ھەقىقىي بىر ئايال خانىمنى كۆرسىتىشى مۇمكىن، بولمىسا مەلۇم بىر جامائەتنى كۆرسىتىشىمۇ مۇمكىن. «كىرىش سۆز» بىزدە ئېيتقىنىمىزدەك بىز ئۇنى ھەقىقىي مۆتىۋەر ئېتىقادچى خانىمنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايمىز. «ئەزىز بالىلىرى» دېگەن (1) جىسامانىي بالىلىرى؛ (2) «روھىي بالىلىرى»؛ (3) ھەم جىسمانىي ھەم روھىي بالىلىرىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. بىز 3-پىكىرگە مايىلمىز («روھىي بالىلىرى» بولسا بۇ خانىمنىڭ گۇۋاھلىقى ۋە ۋاسىتىسى بىلەن خۇدانىڭ يولغا كىرگەنلەرنى كۆرسىتىدۇ. «كىرىش سۆز» بىزنى، 9-ئايەتنى، «3يۇھ.» 4-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ).

³ بارلىق خەتلىرىگە ئوخشاش، روسۇل يۇھاننا ئۆزىنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى بىۋاسىتە كۆرسەتمەيدۇ.

⁴ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە «بىزلىرىگە» دەپ پۈتۈلگەن.

ھەقىقەتتە چىڭ تۇرۇش، ساختىلىقتىن ھېزى بولۇش

⁵ ئەمدى، ھۆرمەتلىك خانىم، مەن سەندىن بىر-بىرىمىزگە مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتەيلى، دەپ ئۆتۈنمەن. مېنىڭ ساڭا يېزىپ ئۆتۈنگىنىم يېڭى بىر ئەمىر ئەمەس، بەلكى دەسلەپتىن تارتىپ بىزدە بار ئەمىردۇر ⁶ (مېھىر-مۇھەببەت شۇكى، ئۇنىڭ ئەمىرلىرىگە ئەمەل قىلىپ مېڭىشتۇر). مانا بۇ ئەمىر سىلەر بۇرۇندىن تارتىپ ئاڭلاپ كېلىۋاتقاندەك، ئۇنىڭدا مېڭىشىڭلار ئۈچۈن سىلەرگە تاپىلانغاندۇر. ⁽⁵⁾

⁷ چۈنكى ⁽⁶⁾ نۇرغۇن ئالدامچىلار دۇنيانىڭ جاي-جايلىرىدا چىقتى. ئۇلار ئەيسانىڭ دۇنياغا ئىنسانىي تەندە ⁽⁷⁾ كەلگەن مەسىھ ئىكەنلىكىنى ⁽⁸⁾ ئېتىراپ قىلمايدۇ. بۇنداقلار دەل ئالدامچى ۋە دەجىالدۇر. ⁸ بىز ۋە ئۇزۇڭلار سىڭدۈرگەن ئەجىرنى يوقىتىپ قويماي ⁽⁹⁾، بەلكى تولۇق ئىنئامغا ئىگە بولۇشۇڭلار ئۈچۈن، ئۇزۇڭلارغا ئاگاھ بولۇڭلار. ⁹ كىمكى مەسىھنىڭ تەلىمىدىن ھالقىپ چىقىپ ⁽¹⁰⁾، ئۇنىڭدا چىڭ تۇرمىسا، خۇدا ئۇنىڭغا ئىگە بولمايدۇ. لېكىن ئۇنىڭ تەلىمىدە چىڭ تۇرغۇچى بولسا، ئاتا ھەم ئوغۇل ئۇنىڭغا ئىگە بولىدۇ ⁽¹¹⁾. ¹⁰ ئەگەر بىرسى

⁵ كۆزدە تۇتۇلغان ئەمىر چوقۇم ئالدىنقى 5-ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان «بىر-بىرىمىزگە مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتەيلى».

⁶ نېمىشقا «چۈنكى» دەيدۇ؟ بىزنىڭچە 5-7-ئايەت بىلەن باغلىقتۇر. ئالدامچىلار، ساختا تەلىم بەرگۈچىلەر ۋە ساختا پەيغەمبەرلەر تەرىپىدىن ئالدىنقى قېلىشنىڭ ئالدىنى ئېلىشتىكى بىردىنبىر يول 5-7-ئايەتتە تىلغا ئېلىنغاندەك خۇدانىڭ ھەمراھلىقىدا مېھىر-مۇھەببەت ئىچىدە ياشاشتۇر.

⁷ «ئىنسانىي تەندە» (ياكى «ئىنسان تېنىدە») گرىك تىلىدا «ئەتتە» بىلەن بىلدۈرىلىدۇ.

⁸ ياكى «ئەيسا مەسىھنىڭ دۇنياغا ئىنسان تېنىدە كەلگەنلىكىنى...».

⁹ «بىز ۋە ئۇزۇڭلار سىڭدۈرگەن ئەجىر» بەلكىم يۇھاننا، شۇ خانىم ۋە ئۇنىڭ بالىلىرى بىلەن بىللە خۇدانىڭ يولىدا ئىشلەپ، خۇش خەۋەر يەتكۈزۈپ، باشقىلارنى خۇدانىڭ يولىغا باشلاش ئەجىرىنى كۆرسىتىدۇ. شۇ ساختا تەلىم بەرگۈچىلەر ئۇلارنىڭ خۇدا ئۈچۈن چىقارغان مېۋىسىنى يوقاتماقچى، ئەلۋەتتە.

¹⁰ «تەلىمىدىن ھالقىپ چىقىپ» گرىك تىلىدا «ئىلگىرى بېسىپ» دېگەن بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. بۇ بىر ھەجۋىي گەپتۇر. مەسىھنىڭ تەلىمىدىن ھېچقانداق سۆز-ئىدىيىلەر «ئىلگىرى تۇرمايدۇ»، ئەلۋەتتە. مەسىھنىڭ تەلىمىدىن ھالقىپ ھەرقانداق باشقا سۆز-ئىدىيىلەرگە ئۆتۈش ھېچقانداق «ئىلگىرىلەش» ئەمەستۇر، ئەلۋەتتە.

¹¹ «مەسىھنىڭ تەلىمى... ئۇنىڭ تەلىمى...» ھەم مەسىھ ئۆزى بەرگەن تەلىم ھەم روسۇللار ئۇنىڭ توغۇرلۇق بەرگەن تەلىمىمۇ تەڭ كۆرسىتىدۇ.

ئۇنىڭ تەلىمىنى⁽¹²⁾ ئېلىپ كەلمەي سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا كەلسە، ئۇنى ئۆيۈڭلارغا باشلىماڭلار ھەم ئۇنىڭغا سالاممۇ بەرمەڭلار⁽¹³⁾. ¹¹ چۈنكى ئۇنداق ئادەمگە سالام بەرگەن كىشى⁽¹⁴⁾ ئۇنىڭ رەزىل ئەمەللىرىگە شېرىك بولغۇچىدۇر. ¹² سىلەرگە پۈتتىدىغان يەنە كۆپ سۆزلىرىم بار ئىدى؛ لېكىن قەغەز بىلەن سىياھنى ئىشلەتكەندىن كۆرە، خۇشاللىقىمىزنىڭ تولۇپ تېشىشى ئۈچۈن يېنىڭلارغا بېرىپ دىدار كۆرۈشۈپ سۆزلىشىشنى ئارزۇ قىلىمەن. ¹³ خۇدا تەرىپىدىن تاللانغان ھەدەڭنىڭ بالىلىرىدىن⁽¹⁵⁾ ساڭا سالام!

¹² «ئۇنىڭ تەلىمى» — گرىك تىلىدا «مۇشۇ تەلىم» دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ؛ ئۇ «مەسىھنىڭ تەلىمى». 9-ئايەتنى كۆرۈڭ.

¹³ ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە باركى «سالام» (ئىبرانىي تىلىدا «شالوم»، گرىك تىلىدا «خائىر») دېگەن سۆز «ساڭا تىنچ-خاتىرجەملىك تەلىمىمەن» دېگەن مەنىدە. شۇڭا مۇشۇنداق ساختا تەلىم بەرگۈچىلەرگە «سالام» ئېيتىشقا بولمايدۇ. يۇھاننانىڭ بۇ دېگىنى ئۇلارغا ئەدەبىيىتىلىك قىلىش كېرەك دېگەنلىك ئەمەس، ئەلۋەتتە، بەلكى ئۇلارغا سالام بېرىشنىڭ ئورنىغا ساختا تەلىمى ئۈچۈن تەنبىھ بېرىشىڭلارغا توغرا كېلىدۇ، دېگەنلىكتۇر.

¹⁴ «سالام» توغرىلىق يۇقىرىقى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

¹⁵ «ھەدەڭنىڭ بالىلىرى» — روسۇل يۇھاننا تۇرغان جاپدىكى جامائەتتىكى ئېتىقادچىلارنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

قوشۇمچە سۆز

بىز نېمە ئۈچۈن «خۇدا تەرىپىدىن تاللانغان خانىم»نى مەلۇم بىر جامائەتنىڭ سىمۋولى ئەمەس، بەلكى رەبگە تەۋە بولغان ھەقىقىي بىر ئايال قېرىنداش (ئاچا ياكى سىڭىل)، دەپ قارايمىز؟

بەزىلەر «روسۇل بولغان بىر ئادەمنىڭ مۇشۇنداق تەنھا تۇرغان تۇل خوتۇنغا شۇنداق بىر خەتنى يېزىشى مۇمكىن ئەمەس»، دەپ قارايدۇ (يۇھاننا ئۇنىڭ بالىلىرىنى تىلغا ئالىدۇ، لېكىن يولدىشىنى ھېچ تىلغا ئالمايدۇ، شۇڭا ئۇنى ياكى ئېرىدىن جۇدا بولغان ياكى يولدىشى تەرىپىدىن تاشلىۋېتىلگەن، دەپ ئويلايمىز). مۇشۇنداق پىكىردە بولغان ئالىملار مۇشۇ «خانىم»نى ئەمەلىيەتتە مەلۇم بىر ئېتىقادچى جامائەتنىڭ سىمۋوللۇق نامى، دەپ قارايدۇ. بۇ كۆزقاراش بويىچە «خانىمنىڭ بالىلىرى»مۇ باشقا مەنىدە بولۇشى كېرەك، يەنى بۇ جامائەتنىڭ گۇۋاھلىقى ئارقىلىق خۇدانىڭ يولغا كىرگەنلەرنى كۆرسەتكەن بولسا كېرەك.

لېكىن يۇھاننانىڭ شۇنداق خۇدادىن قورقىدىغان ئىخلاسمەن ئايالغا خەت يېزىشنىڭ نېمە يامىنى باردۇ؟ ئۇ رەببىمىزنىڭ بىر «ئەرزىمەس» سامارىيەلىك ئايالنى ئېتىقادقا كەلتۈرۈش ئۈچۈن، شۇ چاغدىكى بارلىق قائىدە-يوسۇنلارنى بۇزۇپ، ئۇنىڭ بىلەن سۆزلەشكەنلىكىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن ئەمەسمۇ؟ («يۇھ.» 4-باب). دۇنيادىكى جامائەتلەر ئىچىدە ئەركەك قېرىنداشلارنىڭ جامائەتكە يېتەكچىلىك قىلىش مەسئۇلىيىتىنى تاشلاپ، جامائەتنىڭ ئىشلىرىنى ئاچا-سىڭىل قېرىنداشلارنىڭ قولىغا، ئۇلارنىڭ بىر تەرەپ قىلىشىغا تاشلاپ قويىدىغان ئەھۋاللار يوقمۇ؟ ۋە شۇنداق ئەھۋاللاردا مۇشۇ ئاچا-سىڭىللىرىمىز ئەمەلىيەتتە بەزىدە ئىنتايىن بەلەن قىلمايدۇ؟ ۋە شۇنداق ئەھۋاللاردا ئەتراپىدا تۇرغان، يېشى چوڭراق ئاكىلارنىڭ (خۇدانىڭ قوي پادىسىنى باققۇدەك قەلبى بار بولسا ۋە شۇنداقلا قولىدىن كەلسە) مۇشۇ ئاچا-سىڭىللاردىن خەۋەر ئېلىش ۋە ئۇلارنى رىغبەتلەندۈرۈش مەسئۇلىيىتى بار ئەمەسمۇ؟ (شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، ئۇلارنىڭ جامائەتتىكى ئەركەكلەرنى ھەقىقىي ئەر كىشى بولۇشقا ئورنىدىن قوپۇشقا قوزغايدىغان رولىمۇ بار، ئەلۋەتتە).

بىزنىڭچە مۇقەددەس يازمىلارغا شەرھ بېرىشتىكى مۇھىم بىر پرىنسىپ شۇكى، ئالدى-كەينىدىكى سۆزلەردىن باشقا بىرەر كۆچمە ياكى تەمسىللىك مەنە چىقىپ تۇرمىغان ئەھۋالدا، ھەر بىر تېكىستنى سۆز يۈزىدىكى ئەڭ ئاددىي مەنىدە، سۆزمۇسۆز چۈشىنىشىمىز كېرەك. دەرۋەقە، كۆپ تېكىستلەر كۆچمە مەنىدە ياكى تەمسىللىك خاراكتېرىدا بولىدۇ، ئەلۋەتتە؛ لېكىن مەلۇم تېكىستنى «كۆچمە مەنىدە» ياكى «تەمسىل سۈپىتىدە» چۈشىنىشىمىز كېرەك، دەپ قارايدىغانلار بار بولسا، ئۇلار مۇشۇ كۆزقاراشقا ئىسپات كەلتۈرۈشى كېرەكتۇر. بولمىسا، ھەر بىر تېكىستنىڭ سۆزلىرىنى ئاددىي، ئادەتتىكى مەنىدە چۈشىنىشىمىز لازىمدۇر. بۇ خەتتىكى «خانم» نىڭ كۆچمە مەنىسى بار بولغان ئىسپاتى قېنى؟ ئەمەلىيەتتە، ئەكسىچە پۈتكۈل مۇقەددەس يازمىلار ئىچىدە مەلۇم بىر جامائەتنى ئىخلاسمەن بىر ئايال كىشىگە ئوخشىتىدىغان بىر مۇسالى تاپالمايمىز. يۇھاننانىڭ «ئۈچىنچى مەكتۇپى» مەلۇم بىر شەخسكە (يەنى گايۇسقا) يېزىلغان يەردە، نېمىشقا ئىككىنچى خەتنى مەلۇم بىر شەخسكە قارىتىپ يېزىلغان، دېيىشكە بولمايدۇ؟

بىز بۇ خەتتىكى نامىز «خانم» غا ئوخشاش بىرنەچچە ئىخلاسمەن ئۇلۇغ ئايالىنى تونۇشقا نىسبەتەن بولىدۇ. ئۇلار بەزىدە ھەرقانداق جامائەتنىڭ ئالاقىسىدىن يىراق تۇرۇپ يالغۇز، تەنھا ئەھۋالدا بولغىنى بىلەن ئۇلارنىڭ ئەتراپىدىكىلەرگە بولغان تەسىرى خېلى كۈچلۈك، ھەتتا نۇرغۇن كىشىلەرگە خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىش ۋاسىتىچىسى ۋە كېيىن ئۇلارغا «روھىي ئانا» بولغان. ئۇلار قەدىمكى زاماندا ئۆزى توغرۇلۇق «ئىسرائىل ئۈچۈن بىر ئانىمەن» دېگەن دەۋىراھ ئىسىملىك ئايال پەيغەمبەرگە ئوخشاش بولغان («ھاك». 7:5). تەجرىبىمىز بويىچە مۇشۇنداق ئاياللار ئارقىلىق مەسىھكە كەلگەنلەر كېيىن ئۇلارغا نىسبەتەن تەبىئىي ھالدا «مېنىڭ بالىلىرىم» بولۇپ قالىدۇ. بىزگە تونۇش بولغان ئىخلاسمەن تۇل خوتۇننىڭ ئۆيىنىڭ ئىشىكى ھەر بىر ئۆتۈپ كېتىۋاتقان خۇش خەۋەرچى ياكى تەلىم بەرگۈچى ياش يىگىتكە ئوچۇق تۇراتتى. ئۇنىڭ ئۆيىدە تۇرغان ھەر بىر ياش مېھمان تەبىئىي ھالدا «مېنىڭ بالىلىرىمنىڭ بىرى» بولۇپ قالدى (تەرجىمان ئۆزى «ئون ئىككىنچى ئوغلۇم» ئىدى). ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ ئىككى ئوغلى ئىخلاسمەن ئادەملەر بولغاچقا، شۇ ئەھۋالدىن ھېچ ئاغرىنمىغان. گەرچە «بالىلىرىم» نىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ مېھرى-مۇھەببىتى، غەمخورلۇقى ۋە دۇئا-تالاۋەتلىرىنىڭ بىر ئوبيېكتى بولسىمۇ، ئۆزىنىڭ ئىككى ئوغلى «بىزنىڭ مۇشۇنداق بىر ئانىمىز بار» دەپ پەخىرلىنەتتى.

شۇ سەۋەبتىن بىز ھېچ ئىككىلەنمەي، روسۇل يۇھاننانىڭ «سېنىڭ بالىلىرىڭ» دېگەندە بۇ خانىمىنىڭ ھەم جىسمانىي ھەم روھىي بالىلىرىنىمۇ كۆرسىتىشى كېرەك، دەيمىز. چۈنكى ئۇنداق تەقۋادار ھۆرمەتلىك بىر خانىم ھېچ باشقىچە بولمايتتى.

روسۇل يۇھاننا چېكىلمىگەن بىر ئىش توغرۇلۇق

شۇنىڭغا دىققەت قىلىشىمىز كېرەككى، يۇھاننا بۇ تەقۋادار خانىمدىن بۇ تەلىم بەرگۈچىلەرنىڭ ساختا تەلىملىرىگە ئۆزى رەددىيە قىلىشنى ئۆتۈنمەيدۇ. ئۇنىڭ ئۆتۈنگىنى پەقەت ئۇلاردىن ھېزى بولۇش، ئۇلار بىلەن باردى-كەلدى قىلماسلىق ۋە ئۇلارنى ئۆز ئۆيىدە قوبۇل قىلماسلىقتىن ئىبارەت ئىدى. ئەلۋەتتە، ساختا تەلىملەرگە رەددىيە بېرىش كېرەك ۋە خۇدا خىزمەتكارلىرىنىڭ بەزىلىرىگە مۇشۇ ۋەزىپىنى تاپشۇرىدۇ؛ ھەتتا بەزىلەرنىڭ ساختا تەلىم بەرگۈچىلەرنى ئالدامچىلىقتىن چىقىرىپ قۇتقۇزۇش خىزمىتىمۇ باردۇر. لېكىن بۇنداق ئېغىر ۋەزىپىنى خۇدا بارلىق مۆمىن بەندىلىرىنىڭ ھەممىسىگىلا تاپشۇرغان ئەمەس؛ چۈنكى ساختا تەلىم بەرگۈچىلەر خەتەرلىك ۋە ھىيلىگەر شەخسلەردۇر. يۇھاننا ئەفەسۇسقا كېلىشتىن ئىلگىرى، ياۋلۇسنىڭ ياردەمچىسى بولغان تىموتىي شۇ يەردە شۇنداق خىزمەتتە بولغانىدى («1تىم» 3:1، 4، 16:4، «2تىم» 2:14-26).